

Redactor: *Eugenia Petre*

Copertă: *Ionuț Ardeleanu-Paici*

Tehnoredactor: *Rodica Boacă*

Secretar de redacție: *Paulina Lămășanu*

© 2021 Editura Paideia

Str. Tudor Arghezi nr. 15, sector 2

București, România

tel.: 021.316. 82.10

e-mail: office@paideia.ro

www.paideia.ro

www.cadourialese.ro

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
HIERONYMUS, sfânt

Dialog împotriva luciferienilor : (disputa unui luciferian și a unui ortodox) / Sfântul Ieronim ;

introd., trad. și note de Dan Negrescu. - Ed. a 2-a. -

București : Paideia, 2021

ISBN 978-606-748-481-6

I. Negrescu, Dan (pref.) (trad.)

Sfântul Ieronim

Dialog împotriva luciferienilor

**(Disputa unui luciferian
și a unui ortodox)**

Ediția a II-a

Introducere, traducere și note
de **DAN NEGRESCU**

paideia

București, 2021

128. Adepții lui Valentin (mort pe la 160), gnostic de origine egipteană; învățătura sa, considerată eretică și combătută de Irineu și Tertulian, fusese larg răspândită în Italia și în Orient.

129. Unele interpretări eronate îi confundă cu adepții lui Montanus (montaniștii) cu care însă nu au în comun decât catalogarea caeretici. Montenzii (montenses) erau un grup de donatiști din Roma, al căror lăcaș de cult se afla „in monte” (pe munte), adică pe una din colinele orașului.

130. Campiții (campitae sau campenses) erau acei donatiști al căror lăcaș de cult se afla în câmpie; dacă biserica înălțată pe munte oferea o mai mare apropiere de Dumnezeu, cea „în câmpie” dădea o mai largă deschidere. (asupra acestei probleme vezi V. V. Bîcikov, *Estetica antichității târzii*, trad. Lucian Dragomirescu, Ed. Meridiane, București, 1984; René Guénon, *Simboluri ale științei sacre*, trad. Marcel Tolcea și Sorina Șerbănescu, Ed. Humanitas, București, 1997, pp. 211-214). Dintre numeroasele referiri patristice la doctrina lui Donatus, amintim doar câteva, foarte cunoscute: Augustin, *Contra donatiștilor, Despre botez, împotriva donatiștilor, Laudă adusă păcii* (predică împotriva donatiștilor), Ieronim, *Despre bărbații...*, cap. XCIII, pp. 66-67, *Epistola I către Damasus*.

131. Idee asimilată unilateral, din lucrarea lui Ilarie trimisă lui Constantius și în care se spune (cartea II) că „Scripturile nu sunt doar spre citire, ci spre înțelegere; și nici nu sunt spre neascultare, ci spre bunătatea iubirii”.

CUPRINS

IERONIM SAU PAIDEIA LUI IANUS 5

DIALOG ÎMPOTRIVA LUCIFERIENILOR
(Disputa unui luciferian și a unui ortodox) 9

1. Prolog 11

2. Despre eretic trebuie să se vorbească precum despre păgân 12

3. Euharistia 14

4. (lipsește titlul) 16

5. Episcopul, mirodenia Bisericii sale.
Plânsul Bisericii pentru cei ce se căiesc.
Cartea celor doisprezece Profeți.
Ochiul Bisericii este episcopul 18

6. Sacrificiul în Biserică. Prin spălarea sa,
Christos a purificat apele 22

7. Ce e necesar pentru adevăratul botez?
Ce este botezul lui Ioan? Fără Sfântul Spirit,
nici un botez nu reprezintă adevăratul
și legiuitul botez al Bisericii. 24

8. Obiceiul ecleziastic al impunerii mâinilor
reprezintă autoritatea Tradiției 28

9. Episcopul se îngrijește de impunerea mâinilor. Iasfemiile arienilor. De ce impunerea mâinilor este rezervată episcopului? Dreptul episcopului de a boteza	29
10. (lipsește titlul)	32
11. (lipsește titlul)	33
12. Întrebare solemnă în legătură cu botezul	35
13. (lipsește titlul)	37
14. (lipsește titlul)	39
15. (continuă discursul ortodoxului)	41
16. (lipsește titlul)	44
17. (lipsește titlul)	45
18. De ce a fost îndepărtată denumirea de usia. Valens, episcopul din Mursia. Arhivele publice ale Bisericilor. Actele sinodului din Ariminum	47
19. Valens și Ursacius. Trupul Domnului în Biserică. De ce a fost convocat sinodul de la Niceea?.....	50
20. Autorii ereziei ariene. Supraviețuiau oameni care luaseră parte la sinodul niceean. Ce s-a hotărât în sinodul alexandrin. Ce a făcut Lucifer?.....	53
21. Ilarie, diaconul Bisericii Romane. Nu este biserică aceea care nu are slujitor.....	56
22. Arca lui Noe este modelul Bisericii. Numărul opt în Psalmi și în Evanghelie. Treptele Bisericii. Nimeni nu poate judeca în legătură cu oamenii, înaintea zilei judecății.....	58

23. Tradiția bisericească. Ereticii Bisericii începutului. Ereticii iudeilor. Ereticii în Evanghelie	61
24. Ereticilor trebuie să li se îngăduie penitența fără botez.....	63
25. Epistola sfântului Ciprian către Ștefan. Epistola aceluiași către Iubaian	64
26. Împotriva lui Ilarie, diacon al Bisericii Romane.....	66
27. Ereticii întotdeauna admiși.....	68
28. În care Biserică trebuie să rămânem. Concluzia disputei și rodul ei.....	69
NOTE	71

1. Prolog²

Nu demult³, s-a întâmplat ca un oarecare adept⁴ al lui Lucifer⁵, confruntându-se cu un fiu⁶ al Bisericii într-o supărătoare flecăreală, să dezlănțuie o înverșunare câinească.

Sușinea că lumea întregă este a diavolului și (precum au obiceiul aceia să spună) că Biserica a devenit un lupanar⁷.

Celălalt, dimpotrivă, se apăra rațional, dar într-un loc și un moment total nepotrivite, susținând că Christos nu murise fără vreo cauză, și că Fiul lui Dumnezeu nu se coborâse doar din pricina șubei sarde⁸.

Ce să mai zic? În timp ce făcliile deja aprinse, în piețe și străzi, mântuiau și ascultarea celor din jur, iar noaptea puneau prag în dizordonata gălceavă, cei doi, – ducându-și fiecare chipul mânjit de scuipatul celuilalt – s-au retras.

Cei ce au fost de față au luat totuși hotărârea ca a doua zi, dis-de-dimineată, să se adune din nou sub porticul retras. Acolo, după ce veniseră toți, – fiecare după propriu-i plac – s-a considerat potrivit ca vorba celor doi să fie reținută de scribi.

2. Despre eretic trebuie să se vorbească precum despre păgân

Și astfel, după ce toți au luat loc, a zis LUCIFERIANUL HELLADIUS: Vreau să mi se răspundă întâi, dacă arienii sunt creștini, sau nu?

ORTODOXUL⁹: Mai mult chiar, eu întreb: oare nu toți ereticii sunt creștini?

L. Pe acela pe care l-ai numit eretic, l-ai negat ca și creștin.

O. Așadar, ereticii cu toții nu sunt creștini?

L. Chiar mai înainte ai auzit.

O. Dacă nu sunt ai lui Christos, sunt ai diavolului.

L. Nimeni nu se îndoiește de aceasta.

O. Dacă sunt însă ai diavolului, nu are importanță că sunt eretici sau păgâni.

L. Aceasta n-o dezmint.

O. Am stabilit, așadar, între noi, că despre eretic trebuie să se vorbească precum despre păgân.

L. Stabilit cu claritate.

O. Întreabă acum, după voie, căci am căzut de acord între noi asupra faptului că ereticii sunt păgâni.

L. Ceea ce voia să deducă întrebarea mea, anume că ereticii nu sunt creștini, a fost deja exprimat. Rămâne acum concluzia.

Dacă arienii sunt eretici, iar eretici sunt cu toții păgâni, atunci și arienii sunt păgâni. Dacă arienii sunt însă păgâni și – se știe – nici o înso-

țire a Bisericii nu poate avea loc cu ei, deci cu păgânii, e evident că Biserica voastră, ce-și admite episcopii dintre ei, nu-i recunoaște atât pe aceștia, cât pe sacerdoții de pe Capitoliu; iar prin aceasta Ea ar trebui numită, mai curând adunarea¹⁰ lui Antichrist, decât Biserica lui Christos.

3. Euharistia

O. Iată, s-a împlinit profeția: mi-a pregătit capcana și însuși a căzut în ea.

L. În ce fel?

O. Dacă, precum spui, arienii sunt păgâni, iar însoțirile lor sunt tabere ale diavolului, cum îl primești pe cel botezat în tabăra diavolului?

L. Îl primesc, dar căindu-se¹¹.

O. Tocmai ceea ce spui, nu înțelegei. Oare îl admite cineva pe păgânul care se căiește?

L. Eu am răspuns, fără ocolișuri, la începutul conversației, că toți ereticii sunt păgâni. Dar, pentru că argumentarea interogativă a fost înșelătoare, oferindu-ți victoria primei întrebări, mă voi referi la a doua, în legătură cu care afirm că laicul, venind de la arieni, trebuie primit căindu-se, pe când clericul nu.

O. Ei bine, ceea ce-mi spui că am obținut cu prima întrebare, am obținut și cu a doua.

L. Lămurește-mă, cum ai obținut?

O. Nu știi că și laicii și clericii îl au pe Christos unicul, că Dumnezeu nu este unul pentru neofiti și altul pentru episcopi? Așadar, cel ce-i primește pe laicii penitenți, de ce nu i-ar admite și pe clericii?

L. Nu e același lucru să verși lacrimi pentru păcate, sau să atingi cu mâna trupul Domnului; nu e același lucru să te arunci la genunchii fraților, sau să-i servești poporului euharistia dintr-un loc sublim. Una este să jelești pentru ce ai

fost și alta e să trăiești întru glorie în Biserică, meluând în seamă păcatul. Tu, pângăritorul, care până mai ieri îl predicai pe Fiul lui Dumnezeu ca pe creatură, tu care, mai rău decât evreii, zvârleai zi de zi în Christos pietrele blasfemiilor - mâinile fiindu-ți pline de sânge - tu, al cărui stil¹² a fost lance soldățească, tu, adulterul, să pătrunzi în fecioara Biserică, la rotirea unei singure zile? Dacă te căiești că ai păcătuit, părăsește-ți îndatorirea de slujitor al Divinității; dacă ești încredințat că ai păcătuit, rămâi până la capăt ceea ce ai fost.

4. (lipsește titlul)

O. Vorbești ca un orator, iar de la subtilitățile goale ale disputelor ai dat năvala către câmpiile neîngrăditei vorbării declarative. Sfârșește odată, rogu-te, cu locurile comune și întoarce-te la pas între limitele firești; mai apoi, dacă îți va fi pe plac, să înlănțuim ideile pe larg.

L. Nu e nici o vorbărie declarativă. Durerea învinge răbdarea; propune după voie, argumentează cum vrei, niciodată nu mă vei convinge că e același lucru episcopul cu laicul care se căiește.

O. Deoarece susții cu îndârjire că unul ar fi înțelesul episcopului și altul al laicului, îți acord, în folosul disputei noastre, ceea ce ceri: nu mă voi rușina să dau mâna cu tine, dacă îmi vei face loc.

Explică-mi, de ce pe laicul venind de la arieni îl primești, dar pe episcop nu?

L. Îl reprimesc pe laicul ce mărturisește că a rățacit. Și Dumnezeu preferă căința păcătosului, decât moartea sa.

O. Așadar, reprimește-l și pe episcopul care mărturisește că a greșit, căci Dumnezeu preferă căința păcătosului, decât moartea acestuia.

L. Dacă mărturisește că a greșit, de ce rămâne episcopul neclintit? Să renunțe la sacerdoțiu și accept iertarea penitentului.

O. Îți voi răspunde chiar prin cuvintele tale. Dacă laicul mărturisește că a greșit, oare cum

rămâne el neclintit? Să părăsească sacerdoțiul laicului, adică botezul, iar eu îi acord iertarea penitentului. Căci este scris: „Ne-a făcut pe noi stăpânire și preoți lui Dumnezeu Tatăl Său”. (Apocalipsa, I, 6) Și din nou: „Neam sfânt, sacerdoțiu conducător, popor dobândit”. (I Petru, II, 9)

Tot ceea ce nu-i este permis creștinului, îi este comun atât episcopului cât și laicului. Cel ce se căiește osândește cele dinainte. Dacă episcopului penitent nu-i este permis să rămână ceea ce fusese înainte, nici laicului, ce se căiește, nu i se îngăduie să rămână în aceea spre al cărei folos își mărturisește căința.

L. Pe laici îi reprimim, pentru că nimeni nu s-ar întoarce, dacă ar ști că trebuie să fie reboțezat; altminteri s-ar ajunge ca noi – dacă aceia ar fi respinși – să devenim cauza pierderii lor.

O. Prin aceea că îl reprimești pe laic, tu salvezi un singur suflet; eu însă, reprimindu-l pe episcop, aș zice că salvez, nu o cetate cu locuitorii ei, ci ținutul universal al Bisericii căreia îi stă el în frunte ca părtaș ce, odată alungat, pe mulți i-ar trage cu sine în năruire. Din această cauză vă cer eu vouă ca raționamentul, pe care susțineți că îl urmați în reprimirea celor puțini, să-l oferiți chiar pentru salvarea întregii lumi. Deși aceasta nu vă este pe plac și sunteți atât de neîndurători, ba chiar irațional de neiertători, încât să-l considerați dușman al lui Christos pe cel ce a dat botezul, pe acela care și-a primit fiul, noi nu facem lucruri potrivnice nouă înșine: fie îl reprimim pe episcop cu poporul pe care l-a creștinat, fie, dacă nu-l reprimim pe episcop, știm că și poporul trebuie respins.